

LUMINOR SABALANSĒTAIS PENSIJU PLĀNS
(Iepriekšējais nosaukums - NORDEA SABALANSĒTAIS PENSIJU PLĀNS)
IEGULDĪJUMU POLITIKA

Apstiprināta NordeaLuminor Latvijas atklātais pensiju
fonds AS padomē un pēdējo reizi atjaunota
2018. gada 15.martā, protokols Nr. 2/2018

1. LIETOTO TERMINU UN SAĪSINĀJUMU SKAIDROJUMS

Pensiju fonds - Luminor Latvijas atklātais pensiju fonds AS, vienotais reģistrācijas Nr. 40103331798, juridiskā adrese: K. Valdemāra iela 62, Rīga, LV-1013.

Komisija - Finanšu un kapitāla tirgus komisija.

Pensiju plāns – „Luminor Sabalansētais pensiju plāns”, kas ir noteikto iemaksu plāns bez garantētas noteiktas ieguldījumu atdeves un bez biometrisko risku seguma - sistematizētu noteikumu kopums, saskaņā ar kuru Pensiju fondā tiek uzkrāta papildpensija, ieguldīti un izmaksāti uzkrātie līdzekļi.

Ieguldījumu politika – detalizēta Pensiju plāna ieguldījumu politika, kurā ir noteikti Pensiju plāna aktīvu ieguldīšanas principi, ar ieguldījumiem saistīto risku noteikšanas metodes un riska vadības sistēma. Pensiju fonda padome to izvērtē un apstiprina ne retāk kā reizi trijos gados, nepieciešamības gadījumā veicot tajā grozījumus.

Dalībvalsts – Latvija, cita Eiropas Savienības dalībvalsts un Eiropas Ekonomikas zonas valsts.

Likums – Latvijas Republikas likums “Par privātajiem pensiju fondiem” un citi privāto pensiju fondu darbību regulējošie normatīvie akti.

Līdzekļu pārvaldītājs – Ieguldījumu pārvaldes akciju sabiedrība Luminor Pensions Latvia IPAS, vienotais reģistrācijas Nr. 40103170952, juridiskā adrese: Krišjāņa Valdemāra iela 62, Rīga, LV-1013.

Līdzekļu turētājs – Akciju sabiedrība Luminor Bank AS, vienotais reģ. nr. 40003024725 juridiskā adrese: Skanstes iela 12, Rīga, LV-1013.

Pensiju plāna saistību valūta – valūta, kurā tiek izmaksāts papildpensijas kapitāls.

Pārskatu un kontroles sistēma – pārskatu un kontroles sistēmas procedūra, ko izstrādā Pensiju fonds, lai kontrolētu, vai Līdzekļu pārvaldītājs Pensiju fonda administrēto pensiju plānu līdzekļus pārvalda saskaņā ar Pensiju fonda valdes un padomes noteiktajām politikām un Pensiju fonda procedūrām.

2. IEGULDĪJUMU POLITIKAS MĒRĶIS UN NOSACĪJUMI

2.1. Pensiju plāna aktīvi tiek ieguldīti ar nolūku panākt papildpensijas kapitāla pieaugumu ilgākā laikposmā, īstenojot sabalansētu ieguldījumu politiku. Sabalansēta ieguldījumu politika paredz, ka kapitāla pieaugums tiks gūts gan no kapitāla vērtspapīru cenas pieauguma un dividendēm, gan no fiksētā ienākuma vērtspapīru procentu ienākumiem un no to cenas pieauguma. Attīstītos finanšu tirgos ieguldījumi kapitāla vērtspapīros ilgākā laika posmā ir bijuši ienesīgāki nekā fiksētā ienākuma vērtspapīros, bet īsākos laika posmos to ienesīgums reizēm ir bijis negatīvs. Fiksētā ienākuma vērtspapīru ienesīgums ilgākā laika posmā ir zemāks, bet arī to vērtības svārstības ir būtiski zemākas.

2.2. „Luminor Sabalansētais pensiju plāns” ir viens no Pensiju fonda piedāvātajiem pensiju plāniem. Pensiju plāna dalībniekam ir jāizvērtē izvēlētajā pensiju plāna atbilstība savai spējai un vēlmei uzņemties risku, kā arī nepieciešamība laika gaitā mainīt izvēlēto pensiju plānu, lai piedalītos citā pensiju plānā.

2.3. Pensiju plāna saistību valūta ir euro.

3. AKTĪVU IZVIETOŠANAS STRATĒGIJA

3.1. Pensiju plāna aktīvu sadalījums pa ieguldījumu kategorijām ir sabalansēts - līdz 25 procentiem Pensiju plāna aktīvu ieguldot akcijās un citos kapitāla vērtspapīros, kā arī riska kapitāla tirgū un nekustamajā īpašumā, bet pārējos Pensiju plāna aktīvus ieguldot finanšu instrumentos ar fiksētu ienesīgumu, tostarp arī termiņnoguldījumos Likuma prasībām atbilstošās kredītiestādēs, naudas tirgus instrumentos, un citos Likumā atļautos ieguldījumu objektos.

3.2. Proporciju starp ieguldījumiem kapitāla vērtspapīros un finanšu instrumentos ar fiksētu ienesīgumu termiņnoguldījumos kredītiestādēs, naudas tirgus instrumentos un citos Likumā atļautos ieguldījumu objektos nosaka Līdzekļu pārvaldītājs, vadoties no situācijas finanšu tirgos.

3.3. Akcijās ieguldītie aktīvi tiek diversificēti ģeogrāfiski, aptverot plašu reģionu loku. Ieguldījumi finanšu instrumentos ar fiksētu ienesīgumu, kā arī termiņnoguldījumi kredītiestādēs un naudas tirgus instrumenti, tiek diversificēti pēc to termiņa līdz dzēšanai un pēc to kredītriska. Līdzekļu pārvaldītājs var izmantot atvasinātos finanšu instrumentus, lai samazinātu noteiktu Pensiju plāna aktīvu vērtības svārstību risku un lai nodrošinātu efektīvu portfeļa vadību.

4. AKTĪVU IZVIETOŠANAS TAKTIKA

4.1. Veicot Pensiju plāna aktīvu ģeogrāfisko diversifikāciju, katrā atsevišķā reģionā veikto ieguldījumu īpatsvaru nosaka Līdzekļu pārvaldītājs, atbilstoši situācijai finanšu tirgos.

4.2. Līdzekļu pārvaldītājs pēc savas izvēles nosaka fiksētā ienākuma finanšu instrumentu portfeļa vidējo termiņu līdz dzēšanai un fiksētā ienākumu vērtspapīru proporciju, kas tiek ieguldīta parāda vērtspapīros ar kredīta riska elementu.

4.3. Gan kapitāla vērtspapīros, gan parāda vērtspapīros ieguldāmie aktīvi var tikt ieguldīti, izmantojot ieguldījumu fondus.

4.4. Ieguldot Pensiju plāna līdzekļus no Pensiju plāna saistību valūtas atšķirīgās valūtās, šādi ieguldījumi tiek veikti tā, lai samazinātu ar tiem saistītos riskus tādā apjomā, kāds pēc Līdzekļu pārvaldītāja ieskatiem ir nepieciešams, lai izpildītu Pensiju plāna ieguldīšanas mērķi, kā arī lai ievērotu Likumā un Ieguldījumu politikā noteiktos kvantitatīvos ierobežojumus.

4.5. Noteikti kritēriji aktīvu izvietojuma taktikai pa tirgiem, sektoriem un darījumu partneriem netiek piemēroti.

4.6. Aktīvu izvietojuma taktika neparedz Pensiju plāna aktīvu ieguldījumu koncentrāciju noteiktos tirgos un sektoros.

4.7. Sadarbības partneri tiek izvēlēti, pamatojoties uz to sadarbības piedāvājuma ekonomisko izdevīgumu Pensiju plāna augstāka ienesīguma nodrošināšanā.

4.8. Līdzekļu pārvaldītājam ieguldījumi jāveic tā, lai tiktu nodrošināta izmaksu vajadzībām atbilstoša likviditāte.

5. VISPĀRĒJĀ POLITIKA IEGULDĪJUMU IZVĒLEI

5.1. Līdzekļu pārvaldītāja pienākums ir iegūt pietiekami plašu informāciju par potenciālajiem vai esošajiem ieguldījumu objektiem, kā arī pastāvīgi uzraudzīt un analizēt to personu finansiālo un ekonomisko stāvokli, kuru emitētajos vērtspapīros, naudas tirgus instrumentos vai noguldījumos ir vai tiks ieguldīti vai noguldīti Pensiju plāna līdzekļi.

6. IEGULDĪJUMU VEIDI

6.1. Pensiju plāna aktīvus var ieguldīt šādos Likumā noteiktajos ieguldījumu objektos, ievērojot Likumā noteiktos ieguldījumu ierobežojumus:

6.1.1. Dalībvalstu valsts un pašvaldību emitētajos vai garantētajos vērtspapīros vai naudas tirgus instrumentos;

6.1.2. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas dalībvalstu valsts emitētajos vai garantētajos vērtspapīros vai naudas tirgus instrumentos, ja attiecīgās valsts ilgtermiņa

kredītreitings ārvalstu valūtā, pēc starptautisko reitinga aģentūru vērtējuma, ir investīciju kategorijā;

6.1.3. tādu starptautisku finanšu institūciju emitētajos vai garantētajos vērtspapīros vai naudas tirgus instrumentos, kuru locekles ir viena vai vairākas dalībvalstis;

6.1.4. akcijās un citos kapitāla vērtspapīros, ja tie ir iekļauti Dalībvalstī reģistrētas fondu biržas (regulēta tirgus) oficiālajā vai tam pielīdzināmā sarakstā (turpmāk — oficiālais saraksts), kā arī 6.1.2.punktā minētajās valstīs reģistrētas fondu biržas — Starptautiskās fondu biržas pilsētīgas biedres (locekles) — oficiālajā sarakstā, vai tiek tirgoti šo valstu citos regulētos un atklāti pieejamos finanšu instrumentu tirgos;

6.1.5. komercsabiedrību parāda vērtspapīros, ja tie ir iekļauti augstāk 6.1.4.punktā minēto fondu biržu (regulētu tirgu) oficiālajos sarakstos vai tiek tirgoti 6.1.2.punktā minēto valstu citos regulētos un atklāti pieejamos finanšu instrumentu tirgos;

6.1.6. komercsabiedrību kapitāla un parāda vērtspapīros, ja tie nav iekļauti fondu biržas (regulēta tirgus) oficiālajā sarakstā, bet attiecīgo vērtspapīru emisijas noteikumos ir paredzēts, ka vērtspapīri 6.1.4.punktā minēto fondu biržu (regulētu tirgu) oficiālajos sarakstos tiks iekļauti gada laikā no dienas, kad uzsākta parakstīšanās uz šiem vērtspapīriem;

6.1.7. termiņnoguldījumos kredītiestādē, kura saņēmusi licenci kredītiestādes darbībai Dalībvalstī un kurai ir tiesības sniegt finanšu pakalpojumus minētajās valstīs;

6.1.8. ieguldījumu fondos vai tiem pielīdzināmos kopīgo ieguldījumu uzņēmumos (turpmāk - ieguldījumu fonds), ja ieguldījumu fonds ir reģistrēts Dalībvalstīs un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas dalībvalstīs un tā ieguldītāji ir tiesīgi bez ierobežojumiem atsavināt savas ieguldījumu apliecības;

6.1.9. nekustamajā īpašumā, kas ir reģistrēts Dalībvalstīs;

6.1.10. atvasinātajos finanšu instrumentos;

6.1.11. riska kapitāla tirgū.

7. IEGULDĪJUMU KVANTITATĪVIE IEROBEŽOJUMI

7.1. Pensiju plāna aktīvi ieguldāmi, ievērojot šādus ieguldījumu ierobežojumus:

7.1.1.ieguldījumi vienas valsts, pašvaldības vai starptautiskas finanšu institūcijas emitētajos vai garantētajos vērtspapīros vai naudas tirgus instrumentos nedrīkst pārsniegt 35 procentus no Pensiju plāna aktīviem. Minēto ierobežojumu drīkst pārsniegt attiecībā uz valsts emitētajiem vērtspapīriem vai naudas tirgus instrumentiem, ja Pensiju plāna aktīvos ir vērtspapīri vai naudas tirgus instrumenti no sešām vai vairākām viena emitenta emisijām un katras emisijas vērtspapīru un naudas tirgus instrumentu vērtība atsevišķi nepārsniedz 20 procentus no Pensiju plāna aktīviem;

7.1.2.ieguldījumi vienas komercsabiedrības emitētajos parāda vērtspapīros nedrīkst pārsniegt 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem;

7.1.3. ieguldījumi vienas komercsabiedrības emitētajos kapitāla vērtspapīros nedrīkst pārsniegt 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem un 10 procentus no attiecīgā emitenta pamatkapitāla un balsstiesīgo akciju skaita;

7.1.4. noguldījumi vienā kredītiestādē nedrīkst pārsniegt 20 procentus no Pensiju plāna aktīviem, bet kopējās prasības pret vienu kredītiestādi nedrīkst pārsniegt 25 procentus no Pensiju plāna

aktīviem, izņemot prasības pēc pieprasījuma pret Līdzekļu turētāju;

7.1.5. ieguldījumi vienā ieguldījumu fondā nedrīkst pārsniegt 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem un 10 procentus no attiecīgā ieguldījumu fonda neto aktīviem;

7.1.6. ieguldījumi vienā nedalītā nekustamajā īpašumā nedrīkst pārsniegt 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem, bet kopējie ieguldījumi nekustamajā īpašumā nedrīkst pārsniegt 15 procentus no Pensiju plāna aktīviem;

7.1.7. ieguldījumi finanšu instrumentos, ko emitējušas ar Pensiju fondu koncernā esošas komercsabiedrības, nedrīkst pārsniegt 5 procentus no Pensiju fonda izveidoto pensiju plānu kopējiem aktīviem, un ieguldījumus drīkst veikt tikai ar regulētā tirgus starpniecību;

7.1.8. ieguldījumi finanšu instrumentos, ko emitējušas komercsabiedrības, kuras ar Pensiju fondu noslēgušas kolektīvās dalības līgumu, nedrīkst pārsniegt 5 procentus no Pensiju plāna aktīviem, ieguldījumu kopsumma iemaksas veicošo darba devēju vienā koncernā esošās komercsabiedrībās nedrīkst pārsniegt 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem, un ieguldījumus drīkst veikt tikai ar regulēta tirgus starpniecību;

7.1.9. ieguldījumi vienā koncernā esošu komercsabiedrību emitētajos finanšu instrumentos nedrīkst pārsniegt 25 procentus no Pensiju plāna aktīviem.

7.2. Vismaz 70 procentiem no Pensiju plāna ieguldījumiem finanšu instrumentos jābūt veiktiem ar regulētā tirgus starpniecību.

7.3. Pensiju plāna aktīvus nedrīkst izmantot aizņēmumam, un Pensiju plāna naudas līdzekļus aizliegts piešķirt aizdevumos, kā arī izsniegt garantijās.

7.4. Ja Pensiju plāna aktīvus izmanto darījumos ar atpakaļpirkuma vai atpakaļpārdevuma nosacījumiem, saistības, kas izriet no šādiem darījumiem, nedrīkst pārsniegt 50 procentus no Pensiju plāna aktīviem. Šos darījumus drīkst veikt vienīgi Pensiju plāna īslaicīgas likviditātes nodrošināšanai uz laiku līdz trim mēnešiem.

7.5. Ieguldot Pensiju plāna aktīvus riska kapitāla tirgū, prasības pret vienu emitentu vai darījumu partneri nedrīkst pārsniegt 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem.

7.6. Pensiju plāna aktīvus drīkst ieguldīt atvasinātajos finanšu instrumentos, ievērojot šādus nosacījumus:

7.6.1. Pensiju fonda valde ir izveidojusi atbilstošu pārskatu sagatavošanas, risku pārvaldīšanas un kontroles sistēmu, kas nodrošina nepārtrauktu, precīzu un objektīvu atvasināto finanšu instrumentu novērtēšanu;

7.6.2. attiecīgie ieguldījumi tiek veikti, lai nodrošinātos pret noteiktu Pensiju plāna aktīvu vērtības svārstību risku, kas var rasties, mainoties attiecīgā aktīva cenai vai valūtas kursam, vai lai nodrošinātu efektīvu portfeļa vadību;

7.6.3. atvasinātie finanšu instrumenti ir iekļauti Dalībvalstī reģistrētas fondu biržas (regulēta tirgus) oficiālajā vai tam pielīdzināmā sarakstā, kā arī Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas dalībvalstu fondu biržu (regulēto tirgu) oficiālajā sarakstā vai finanšu instrumentā

ietvertās saistības ir uzņēmusies kredītiestāde, kura ir tiesīga sniegt finanšu pakalpojumus Latvijā vai citā Dalībvalstī;

7.6.4. ieguldījumi viena emitenta emitētos (darījumu kopsumma ar vienu darījumu partneri) atvasinātajos finanšu instrumentos nedrīkst pārsniegt 5 procentus no Pensiju plāna aktīviem.

7.7. Pensiju plāna ārvalstu valūtu atklātā pozīcija nedrīkst pārsniegt:

7.7.1. atsevišķā ārvalstu valūtā (izņemot eiro) — 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem;

7.7.2. kopumā visās ārvalstu valūtās (izņemot eiro) — 20 procentus no Pensiju plāna aktīviem.

7.8. Atsevišķas robežas, kuras sasniedzot, konkrētu aktīvu turēšana tiek izbeigta vai ierobežota, netiek noteiktas.

7.9. Ieguldījumu kvantitatīvo ierobežojumu ievērošana ir Līdzekļu pārvaldītāja pienākums, ko tas veic atbilstoši savām iekšējām procedūrām. Pensiju fonds kontrolē, kā Līdzekļu pārvaldītājs ievēro Ieguldījumu politikā noteiktos kvantitatīvos ierobežojumus saskaņā ar Pārskatu un kontroles sistēmu, kas paredz, ka Līdzekļu turētājs nodrošina Pensiju fondam ik dienas pieeju portfeļa stāvokļa un aktīvu novērtējumam, kā arī pilnīgu informāciju par Pensiju plāna norēķinu un vērtspapīru kontiem, izmantojot Pensiju fondam pieejamos Līdzekļu turētāja attālinātos pakalpojumus, jebkurā laikā pieprasot norēķinu un vērtspapīru kontu izrakstus par veiktajām operācijām. Pensiju fonds izskata iepriekš minēto informāciju un pārbauda, vai Līdzekļu pārvaldītāja veiktajos darījumos ir ievēroti Likuma, Pensiju plāna un tā ieguldījumu politikas noteikumi. Pēc Pensiju fonda pieprasījuma, Līdzekļu turētājs izsniedz darījumu apliecinājošu dokumentu kopijas, kuras ir saņemtas no Līdzekļu pārvaldītāja. Pensiju fonda valde regulāri (bet ne retāk kā reizi ceturksnī) izvērtē Līdzekļu pārvaldītāja darbību. Līdzekļu pārvaldītājam ir pienākums pēc Pensiju fonda pieprasījuma sniegt visu nepieciešamo papildus informāciju Līdzekļu pārvaldītāja darbības izvērtēšanai.

8. ATVASINĀTO FINANŠU INSTRUMENTU IZMANTOŠANA

8.1. Atvasināto finanšu instrumentu izmantošanas mērķi:

8.1.1. Portfeļa aizsardzība pret nelabvēlīgām aktīvu vērtības izmaiņām (ieskaitot aizsardzību pret nelabvēlīgām ārvalstu valūtu vērtības izmaiņām ar mērķi iegūt ekspozīciju, kas samazina finanšu tirgu nelabvēlīgu ietekmi uz Pensiju plānu aktīviem.

8.1.2. Taktiskā risku vadība ar mērķi ir izmantot priekšrocības, kas izriet no ziņām, piedāvājuma un pieprasījuma disproporcijas vai citiem tirgus faktoriem ar paredzamu pagaidu efektu.

8.1.3. Nākotnes mijmaiņas darījumi ar mērķi ir izmantot šī brīža tirgus situācijas priekšrocības, izvietojot Pensiju plāna aktīvus, kas nebūs vajadzīgi vai pieejami līdz konkrētajam brīdim.

Pirms katra darījuma ir nepieciešams dokumentēt darījuma mērķi.

8.2. Izmantojamās stratēģijas:

8.2.1. Nenodrošinātas atvasinātu finanšu instrumentu pozīcijas nav atļautas, ieskaitot nenodrošināto nākotnes mijmaiņas darījumu un iespēju darījumu pārdošanu. Pozīcija ir uzskatāma par nodrošinātu sekojošos gadījumos:

- Pensiju plānam pieder konkrētais aktīvs;
- Pensiju plānam pieder aktīvi, kuriem ir ievērojama korelācija ar konkrēto aktīvu;
- Pozīcija ir nodrošināta ar citu atvasināto finanšu instrumentu, kas līdzsvaro šo pozīciju;
- Potenciālā riska ekspozīcijas apmērā ir pieejamas prasības uz pieprasījuma gadījumam, ja Pensiju plānam rodas saistības iegādāties konkrēto aktīvu.

8.2.2. Stratēģijas papildus limits 8.1.2. punktā paredzētā mērķa sasniegšanai:

- Atļautas tikai tās stratēģijas, kuru īstenošanas ietvaros ir iespējams aprēķināt maksimāli iespējamus zaudējumus eiro valūtā vai Latvijas latos pirms darījuma veikšanas.

8.2.3. Stratēģijas papildus limits 8.1.3. punktā paredzētā mērķa sasniegšanai:

- Atļauta tikai nākotnes mijmaiņas darījumu pirkšana un pārdošana.

8.3. Atļautie darījumu partneri:

Visiem regulētajā tirgū iekļautiem atvasinātajiem finanšu instrumentiem atļautie darījuma partneri ir visas šo regulēto tirgū akceptētās institūcijas.

Darījumiem ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem ārpus regulētā tirgū akceptētais darījuma partneris ir Nordea Bank AB vai tās filiāles.

Darījumi ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem ārpus regulētā tirgū tiek veikti ievērojot Starptautiskās mijmaiņas darījumu un atvasināto finanšu instrumentu asociācijas (*International Swaps and Derivatives Association*) līgumu standartus.

8.4. Atļautie līgumu veidi un papildus limiti:

Atvasināta finanšu instrumenta pamataktīvs ir Pensiju plāna ieguldīšanas noteikumos un Latvijas Republikas likumdošanas aktos atļautais ieguldījumu objekts.

- Ārvalstu valūtu atvasinātie finanšu instrumenti:

Piemērotie atvasinātie finanšu instrumenti ir ārvalstu valūtu nākotnes mijmaiņas darījumi un iespēju darījumi (opcijas) uz ārvalstu valūtu nākotnes mijmaiņas darījumiem.

- Kapitāla vērtspapīru atvasinātie finanšu instrumenti:

Piemērotie atvasinātie finanšu instrumenti ir regulētajā tirgū iekļautie kapitāla vērtspapīru indeksu nākotnes darījumi (*angl.- exchange traded equity index futures*), iespēju darījumus ar regulētajā tirgū iekļautajiem kapitāla vērtspapīru indeksiem un regulētajā tirgū iekļautie iespēju darījumi uz kapitāla vērtspapīru indeksiem.

- Procentu likmju atvasinātie finanšu instrumenti:

Piemērotie atvasinātie finanšu instrumenti ir regulētajā tirgū iekļautie parādzīmju nākotnes mijmaiņas darījumi (*angl.- exchange traded bond futures*), iespēju darījumi ar regulētajā tirgū iekļautajiem parādzīmju nākotnes mijmaiņas darījumiem, ārpus regulētā tirgus mijmaiņas darījumi un iespēju darījumi ar ārpus regulētā tirgus mijmaiņas darījumiem.

9. LĒMUMU PIENĒMŠANA

9.1. Pensiju fonda padome saskaņā ar Pensiju plāna ieguldīšanas noteikumiem apstiprina Pensiju plāna ieguldījumu politiku.

9.2. Līdzekļu pārvaldītājs pārvalda Pensiju plāna aktīvus saskaņā ar Likuma, Pensiju plāna un šīs Ieguldījumu politikas noteikumiem.

9.3. Lēmumu pieņemšanas tiesības par darījumiem ar Pensiju plāna līdzekļiem piešķir Līdzekļu pārvaldītāja valde, atbilstoši savām attiecīgām iekšējām procedūrām un noslēgtajiem līgumiem.

9.4. Līdzekļu pārvaldītājs ieceļ Pensiju plāna līdzekļu pārvaldnieku, kas ir atbildīgs par Pensiju plāna līdzekļu pārvaldīšanu. Plāna pārvaldniekam ir tiesības brīvi rīkoties ar Pensiju plāna līdzekļiem, ievērojot Likumu, Pensiju plāna noteikumus un Ieguldījumu politikā noteiktos ieguldījumu ierobežojumus.

10. IEGULDĪJUMU RISKU NOTEIKŠANA, KONTROLE UN VADĪBA

10.1. Par risku tiek uzskatīti zaudējumi, kas var rasties no ieguldīšanas. Ieguldījumu riskus kontrolē Līdzekļu pārvaldītājs, atbilstoši savām iekšējām pārvaldes un kontroles procedūrām. Ieguldījumu atbilstību Likumā, Pensiju plānā un Ieguldījumu politikā noteiktajiem kvantitatīvajiem ierobežojumiem kontrolē Līdzekļu pārvaldītājs un Līdzekļu turētājs.

10.2. Pensiju plāna ieguldījumu risks tiek samazināts, ievērojot Likumā un Ieguldījumu politikā noteiktos ieguldījumu ierobežojumus attiecībā uz finanšu instrumentu grupām, ieguldījumu ierobežojumus viena emitenta vērtspapīros, ierobežojumus riska darījumiem ar vienu kredītiestādi un citus ierobežojumus, kādus Pensiju fonds un Līdzekļu pārvaldītājs uzskata par nepieciešamiem.

10.3. Galvenie riski ir: tirgus risks, kredītrisks, norēķinu risks, likviditātes risks, ārvalstu valūtas risks, Līdzekļu turētāja risks, emitenta risks, inflācijas risks un politiskais risks.

10.3.1. **Tirgus risks** – risks, ka finanšu instrumentu tirgus vērtības svārstības varētu negatīvi ietekmēt Plāna līdzekļu vērtību. Lai mazinātu tirgus risku, tiek iegūta pietiekama informācija par ieguldījumu objektiem un veidiem, kuros tiks vai ir tikuši ieguldīti Pensiju plāna līdzekļi, tiek dažādoti Pensiju plāna ieguldījumi un var tikt izmantoti atvasinātie finanšu instrumenti.

10.3.2. **Kredītrisks** – risks, ka Pensiju plāna līdzekļos ietilpstoša kapitāla vai parāda vērtspapīra emitents vai uz Pensiju plāna rēķina veikta darījuma partneri varētu daļēji vai pilnīgi nepildīt savas saistības (piemēram, emitents nevar noteiktajā laikā atpirkt savus emitētos parāda

vērtspapīrus). Lai mazinātu kredītrisku, Pensiju plāna līdzekļu ieguldījumi tiek diversificēti un, ja iespējams, priekšroka tiek dota emitentiem un darījumu partneriem ar zemāku kredītrisku.

10.3.3. **Norēķinu risks** – risks, ka darījums varētu netikt veikts vērtspapīru vai aktīvu norēķinu sistēmā paredzētajā laikā vai pilnā apjomā tāpēc, ka darījuma partneris nav izpildījis savas saistības paredzētajā laikā vai pilnā apjomā. Lai mazinātu norēķinu risku, tirdzniecību parasti veic regulētos tirgos, kas darbojas pēc principa „piegāde pret samaksu”.

10.3.4. **Likviditātes risks** – risks, ka varētu netikt veikts pirkšanas, pārdošanas vai cita veida darījums ar Pensiju plāna līdzekļiem to paredzētajā Patiesajā vērtībā un noteiktajā termiņā. Lai mazinātu likviditātes risku, Pensiju plāna līdzekļu ieguldījumi tiek diversificēti. Daļu Pensiju plāna līdzekļu var ieguldīt noguldījumos kredītiestādēs, īstermiņa parāda vērtspapīros un vērtspapīros ar augstu likviditāti. Lai mazinātu likviditātes risku, var izmantot arī atvasinātos finanšu instrumentus.

10.3.5. **Ārvalstu valūtas risks** – risks, ka nelabvēlīgas valūtas maiņas kursa izmaiņas var negatīvi ietekmēt Plāna līdzekļu vērtību. Lai mazinātu ārvalstu valūtas risku, Pensiju plāna līdzekļu ieguldījumi tiek diversificēti, ieguldot dažādās valstīs un izmantojot atvasinātos finanšu instrumentus.

10.3.6. **Līdzekļu turētāja risks** – risks daļēji vai pilnīgi zaudēt Līdzekļu turētāja turējumā esošos Pensiju plāna līdzekļus Līdzekļu turētāja maksātnespējas, bankrota, nolaidības vai tīšas darbības dēļ. Lai mazinātu Līdzekļu turētāja risku, rūpīgi izvēlas Līdzekļu turētāju, piemēram, par Līdzekļu turētāju izvēlas uzraudzītu un finansiāli stabilu kredītiestādi.

10.3.7. **Emitenta risks** – risks, ka atsevišķa vērtspapīra cena varētu nelabvēlīgi mainīties, rodoties no emitenta atkarīgiem nevēlamiem apstākļiem (piemēram, emitenta vadības kļūdu dēļ). Lai mazinātu emitenta risku, Pensiju plāna līdzekļu ieguldījumi tiek diversificēti un emitentu darbība tiek rūpīgi analizēta.

10.3.8. **Inflācijas risks** – risks, ka inflācijas dēļ varētu samazināties Pensiju plāna līdzekļu reālā vērtība. Pensiju plāna līdzekļus drīkst ieguldīt pret inflāciju aizsargātos instrumentos, lai kontrolētu inflācijas risku.

10.3.9. **Politiskais risks** – risks, ka valstīs, kurās ir ieguldīti Pensiju plāna līdzekļi, varētu notikt nevēlami notikumi (piemēram, tiesiskās vides pārmaiņas), kas varētu būtiski ietekmēt Pensiju plāna līdzekļu vērtību. Lai mazinātu politisko risku, Pensiju plāna līdzekļu ieguldījumi tiek veikti dažādās valstīs un tiek analizēti notikumi valstīs, kurās ir vai tiks ieguldīti Pensiju plāna līdzekļi.

10.3.10. **Citi riski** – nepārvarama vara (dabas katastrofas un stihijas, karastāvoklis, streiki, saziņas līdzekļu un informācijas sistēmu darbības pārtraukums), naudas plūsmas risks, juridiskais, informācijas, valsts pārvaldes risks vai tamlīdzīgi riski.

11. IEGULDĪJUMU ATDEVES NOVĒRTĒJUMS

Ieguldījumu atdeve tiek vērtēta, salīdzinot to ar publiski pieejamo informāciju par citu Latvijā reģistrēto privāto pensiju fondu administrēto pensiju plānu, kuriem ir līdzīga ieguldījumu politika, ieguldījumu atdevi, kā arī salīdzinot to ar mērķa rādītāju (*benchmark*). Mērķa rādītājs ir starptautiski atzīts vai īpaši izveidots vērtspapīru tirgus indekss, vairāku šādu indeksu proporcionāls apkopojums, vai arī cits ienesīguma rādītājs, kurš atbilst šai Ieguldījumu politikai. Līdzekļu pārvaldītājs ne retāk kā reizi trijos gados pārskata mērķa rādītāja atbilstību Pensiju plāna ieguldījumu politikai un vienojas ar Pensiju fondu par izmaiņām mērķa rādītājā, ja tādas ir nepieciešamas.

12. BALSĒŠANAS POLITIKA

Pensiju plāns ir pielīdzināms pasīvam mazākuma investoram, kas aktīvi nepiedalās to emitentu, kuru vērtspapīros ir ieguldīti Pensiju plāna līdzekļi, pārvaldes lēmumu pieņemšanā.

13. LĪDZEKĻU PĀRVALDĪTĀJS UN LĪDZEKĻU TURĒTĀJS

13.1. Līdzekļu pārvaldītājs nodrošina Pensiju plānā un Ieguldījumu politikā noteikto ieguldīšanas noteikumu realizēšanu, pieņem lēmumus par Pensiju plāna līdzekļu ieguldīšanu, slēdz darījumus ar Pensiju plāna aktīviem un dod rīkojumus Līdzekļu turētājam par norēķinu veikšanu par attiecīgiem darījumiem saskaņā ar Likumu, Pensiju plāna noteikumiem, Ieguldījumu politiku un līgumu, kas noslēgts starp Pensiju fondu un Līdzekļu pārvaldītāju.

13.2. Pensiju fonds novērtē Līdzekļu pārvaldītāja darbību, veicot tās salīdzināšanu gan ar citu Latvijā reģistrēto privāto pensiju fondu administrēto pensiju plānu, kuriem ir līdzīga ieguldījumu politika, ieguldījumu atdevi, gan arī ar Pensiju plāna mērķa rādītāju (skat. 11. sadaļu), kā arī ņemot vērā Pensiju plāna ieguldījumu ierobežojumu ievērošanu un sadarbību ar Pensiju fondu atskaišu sagatavošanā par Pensiju plāna ieguldījumu rezultātu.

13.3. Līdzekļu pārvaldītājam ir tiesības deleģēt Pensiju plāna līdzekļu pārvaldīšanu, saņemot Pensiju fonda rakstisku piekrišanu. Ja Līdzekļu pārvaldītājs deleģē kādu no Pensiju plāna pārvaldīšanā ietilpstošajiem pakalpojumiem trešajai personai, tad Pensiju fonda un Līdzekļu pārvaldītāja attiecības tiek kontrolētas saskaņā ar principu, ka Līdzekļu pārvaldītājs paliek atbildīgs par Pensiju plāna pārvaldīšanā ietilpstošo pienākumu izpildi.

13.4. Līdzekļu turētājs Pensiju fonda labā veic Pensiju plāna kontu apkalpošanu, Līdzekļu pārvaldītāja rīkojumu kontroli un Pensiju plāna aktīvu turēšanu, glabāšanu un uzskaiti saskaņā ar Likumu, Pensiju plāna noteikumiem, Ieguldījumu politiku un līgumu, kas noslēgts starp Pensiju Fondu un Līdzekļu turētāju. Līdzekļu turētāja darbība tiek vērtēta pēc ieguldījumu ierobežojumu kontroles kvalitātes, savlaicīgas ziņošanas par pārkāpumiem, kā arī citu Likumā un līgumā starp Pensiju fondu un Līdzekļu turētāju noteikto pienākumu izpildes.

14. POTENCIĀLĀ INTEREŠU KONFLIKTA NOVĒRŠANAS POLITIKA

Pensiju fonds nodrošina to, ka Pensiju plāna aktīvi tiek ieguldīti tikai un vienīgi Pensiju plāna dalībnieku interesēs arī potenciāla Līdzekļu pārvaldītāja interešu konflikta gadījumā. Šādi potenciālie interešu konflikti tiek novērsti, Līdzekļu pārvaldītājam ievērojot atbilstošu tā darbības organizatorisko struktūru, kur paredzēta Līdzekļu pārvaldītāja pilnvaroto personu pienākumu nodalīšana, kā arī nepārkāpjot citas atbilstošās iekšējās procedūras un saskaņojot tās ar Pensiju fondu. Līdzekļu pārvaldītājs var veikt ieguldījumus Līdzekļu pārvaldītāja pārvaldītajos ieguldījumu fondos ar nosacījumu, ka šādi ieguldījumi tiek veikti, ievērojot Ieguldījumu politikas un Likuma normas un tikai un vienīgi Pensiju plāna dalībnieku interesēs.